

Таким чином, передбачені РПУВ завдання з розвитку регіональної системи управління відходами Полтавської області, а також регіональні особливості окремих прогностичних факторів обумовлюють необхідність проведення аналізу перспектив логістичної організації системи управління відходами за наступними напрямками:

визначення концептуальних тенденцій розвитку логістичної організації системи поводження з відходами у Полтавській області передбачених Регіональним планом [1] та Комплексною програмою [2]; визначення перспективної структури технологічних об'єктів та транспортного забезпечення логістичних процесів; аналіз відповідності структури та якості дорожньої мережі логістично-технологічним потребам системи управління відходами; визначення ключових елементів дорожньої структури області та прогнозного рівня навантаження на них.

Література

- 1. Регіональний план управління відходами у Полтавській області до 2030 року. Полтава, 2021.*
- 2. Комплексна програма поводження з твердими побутовими відходами у Полтавській області на період 2017– 2021 роки. Полтава, 2017.*

УДК 502.1(477.53-751):574.1

*Н.О. Смоляр, к.б.н., доцент
Н.М. Кобелецька, студентка
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

БІОТОПІЧНЕ БАГАТСТВО ПРИРІЧКОВОГО ПАРКУ В ПОЛТАВІ ЯК ПОКАЗНИК ЗБЕРЕЖЕНОСТІ ЙОГО ПРИРОДНОГО БІОРІЗНОМАНТТЯ

В сучасних умовах посилення антропогенного навантаження на природні середовище, в тому числі й через підвищення інтенсивності урбанізованого наступу, все більш актуально постають проблеми збереження природного біорізноманіття на всіх рівнях організації живого.

Такі проблеми постають і для міста Полтави – сучасного міста України обласного значення, яке займає площу 10,2 тис. га і займає території водозбірних басейнів 10 річок, струмків і тимчасових водостоків, які в свою чергу належать до басейнів річок Ворскли, Вільшана, Полузир'я (правих приток Ворскли) та Коломаку (лівої притоки Ворскли) [1]

Прирічковий парк є однією із 22 визначених у Генеральному плані міста зелених зон та важливою водоохоронною територією Полтави, оскільки займає частину заплави річок Ворскла та її лівої притоки Коломаку

в місці їх злиття з добре збереженими водними, лісовими, лучними та болотними природними комплексами. Територіально він знаходиться в південній частині м. Полтава й включає території лівого та правого берега р. Ворскла в межах міста (прибережна територія району від території району Рогізна, Зеленого острову до мосту через р. Ворскла автомобільної дороги Київ-Харків-Довжанський) і затоку – місце впадіння в неї лівої притоки р. Коломак. Загальна протяжність території складає понад 23 км, а площа – біля 70 га.

В умовах існуючих (рекреаційне навантаження) та потенційних (забудова, перепланування) ризиків і загроз надзвичайно актуальним є обґрунтування доцільності збереження Прирічкового парку, охорони та збалансованого використання його ресурсів із врахуванням показників наукової цінності біорізноманіття, серед яких є й біотопічна репрезентативність та унікальність місцевості.

У біотопічному відношенні Прирічковий парк нами вивчається планомірно з 2017 року. В інформаційному науковому просторі є ряд публікацій з нашою участю щодо екологічних проблем, екологічних ризиків і загроз для його території, показників біорізноманіття, зокрема й біотопів місцевості – гідрофільних [2, 4] та лісових [3]. Комплексне вивчення біотопічного різноманіття Прирічкового парку є актуальним у контексті його збереження як цінної водоохоронної та зеленої зони Полтави, зокрема й обґрунтування доцільності його заповідання, оскільки останнім часом все частіше піднімаються в місті питання про його перетворення в урбанорекреаційну зону з забудовою.

Виходимо з того, що біотоп – це історично сформована екосистема, що забезпечує збереження відповідної організації, структури, цілісності впродовж тривалого часу і в процесі функціонування визначає кругообіг речовин, метаболізм, трансформацію енергії, ґрунтоутворення, існування біоти на популяційному рівні через репродукцію й еволюцію, певним чином впливає на довкілля, змінюючи дію зовнішніх факторів. Біотоп розглядається як тип екосистем, який має просторове вираження (топологічну розмірність), часовий інтервал – такі сукцесійні стадії, що не виходять за рамки цього типу. Це – основний об'єкт класифікації, виміру, одиниця картування екосистем. Біотоп – об'єкт збереження та охорони біорізноманітності, бо включає сукупність видів організмів, історично адаптованих один до одного й навколишнього середовища, і забезпечує функціонування екосистеми та збереження її цілісності [5]. Саме з таких позицій ми підходимо до визначення біотопів Прирічкового парку.

Розроблена нами класифікаційна схема біотопів Прирічкового парку є максимально наближеною до EUNIS (European Nature Information System, що розробляється із 1996 року) із дотриманням її кодів і включає: водні (C), болотні (D), трав'яні (E) та лісові біотопи (G). Водні біотопи на території Прирічкового парку представлені континентальними водоймами

непроточними (C₁), проточними (C₂) та прибережно-водними комплексами (C₃) [2]. Лісові біотопи території Прирічкового парку представлені листяними лісами. В минулому вони в комплексі з болотною рослинністю вкривали заплави Ворскли і Коломаку. Нині збереглися неширокими смугами, а на сьогодні вони є розрідженими, і мають вигляд «галерейних» [3]. Трав'яні біотопи представлені угрупованням лучних степів, остепнених та пустищних луків (E₁), мезофітних луків (E₂), гігрофітних луків (E₃) та маргінальних трав'яних угруповань (E₅). Болотні біотопи представлені класифікацією біотопів із гелофітними заростями поза відкритою водою D₅.

За результатами проведеного аналізу найбільші площі на території парку займають лісові та водні біотопи, інші відкриті трав'яні, представлені невеликими ділянками й розміщені фрагментарно в структурно-територіальному відношенні. Більшість фітоценозів водних, болотних та лісових біотопів зберігають свою структуру й основні елементи флористичних ядер. Відкриті трав'яні біотопи за цими показниками є більш деградованими та синантропізованими. Фітоценози деяких біотопів є соцологічно цінними і включені до Зеленої книги України [6].

Таким чином, біотопічне багатство Прирічкового парку в Полтаві значною мірою відображає добрий стан збереженості його природних умов та біорізноманіття і підтверджує доцільність впровадження природоохоронних, еколого-стабілізуючих та збережувальних заходів для цієї території.

Література

1. Смирнова В. Г., Мовчан Л. А. Гідрографічна мережа міста Полтави // *Географія та екологія Полтави : Мат. Всеукр наук.-практ. конф., Полтава, Полтавський держ. ун.-т, 25 квіт. 2008 р. Полтава : Верстка, 2008. С. 31–38.*
2. Смоляр Н.О., Кобелецька Н.М. Водні біотопи Прирічкового парку – важливої водоохоронної зони р. Ворскла у Полтаві (Україна) // *«Modern challenges to science and practice The III International Scientific and Practical Conference, Varna, Bulgaria, January 24– 26, 2022. С. 92–96.*
3. Смоляр Н. О., Семеренко Н. М. Характеристика лісових біотопів Прирічкового парку м. Полтава (Україна) // *Екологія. Довкілля. Енергозбереження: Мат. I Всеук. наук. - практик. конф. з міжн. участю, присв. 90-річчю Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Полтава, 3-4 грудня 2020 р. Полтава: НУПП, 2020. С. 20–27*
4. Юрченко А. О., Смоляр Н. О. Щодо біоіндикації гідрофільних біотопів Прирічкового парку (м. Полтава) // *Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: Мат. VI Міжн. наук. конф. молодих вчених, м. Харків, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 27-28 листопада 2018. С.138–139.*
5. Дідух Я. П., Альошкіна У. М. Біотопи міста Києва. Київ : НаУКМА, АграрМедіаГруп, 2012. 163 с.
6. Зелена книга України Зелена книга України ; під ред. чл.-кор. НАН України Я. П. Дідуха. К. : Альтерпрес, 2009. 448 с.